

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 6 (303) ЖОВТЕНЬ

2016

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 6 (303) жовтень 2016

Частина III

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 2 від 30 вересня 2016 року)

Виходить двічі на місяць

14.	Греб М. М. Психолого-педагогічні засади діалогічної взаємодії в процесі вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)» в сучасному педагогічному виші.....	108
15.	Драчук Ю. З., Сав'юк Л. О., Снітко Є. О. Якість вищої освіти і економічна конкурентоспроможність держави.....	114
16.	Зайка А. Ю. Зміст, принципи, підходи та умови моделювання процесу підготовки майбутніх учителів-філологів до дослідницької діяльності з учнями старшої школи.....	126
17.	Коваленко В. Є. Психологічні умови підвищення якості дистанційного навчання студентів з особливими освітніми потребами.....	133
18.	Кравчишина О. О. Формування медіа-грамотності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: практичний аспект.....	140
19.	Муромець В. Г. Методологічні основи дослідження розвитку загальних компетентностей студентів магістратури: у закладах вищої освіти.....	147
20.	Мхитарян О. Д. Технологізація підготовки фахівців-філологів до корегованого навчання літератури.....	152
21.	Плахотський О. В. Роль і значення теорії педагогічної філософії у практиці освіти сучасної України.....	160
22.	Починкова М. М. Моніторинг якості засвоєння знань з філологічних дисциплін під час навчання майбутніх учителів початкових класів (традиційна та дистанційна форма).....	167
23.	Степаненко В. В. Проблеми стандартизації вищої освіти у галузі охорони здоров'я.....	173
24.	Федотова Т. В. Розвиток мотиваційно-сміслових характеристик майбутнього вчителя початкових класів.....	179
25.	Чепіга І. В., Чепіга В. Т. Багатоваріантний характер і використання гнучких педагогічних технологій навчання в сучасній практиці вищої освіти.....	185
26.	Черв'якова Н. І. Реалізація задачного підходу у процесі формування професійної мобільності майбутнього педагога...	193
27.	Чуркіна В. Г., Мельник С. А. Науково-методичний супровід технології формування ціннісних орієнтацій особистості у XXI ст.....	202
28.	Шехавцова С. О., Веремеєва М. В. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія в освітньому процесі як умова організації навчально-дослідної діяльності учнів.....	212

with special educational needs, the pursuit of success, which will reduce the anxiety and fear of failure.

Key words: persons with special educational needs, psychological conditions, procrastination, motivational and volitional sphere.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 371.13:004

О. О. Кравчишина

**ФОРМУВАННЯ МЕДІА-ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ:
ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Кардинальна модернізація системи освіти в Україні, відповідно до політичних, соціально-економічних, культурних трансформацій, світових тенденцій глобалізації та інтеграції, зміни світоглядної парадигми та перехід до інформаційного суспільства обумовлюють необхідність суттєвих змін у системі вищої освіти. В інноваційних освітніх перетвореннях особливо високими є вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки фахівців дошкільної освіти.

Проблеми фахової підготовки майбутніх вихователів розглядали А. Алексєєва, Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, К. Волинець, Н. Гавриш, Н. Денисенко, Л. Загородня, Ю. Косенко, Н. Лисенко, М. Машовець, Г. Підкурманна, З. Плохій та ін.

Однак, сучасному дошкільному навчальному закладу потрібен фахівець, який володіє новітніми досягненнями в галузі науки і культури, сучасними методами навчання, а також знайомий з сучасними інформаційними технологіями, програмним забезпеченням, призначеним для навчання і розвитку дітей, починаючи з дошкільного віку, методикою роботи з ними.

Різні аспекти медіа-освіти та медіа-грамотності майбутніх педагогів досліджували О. Баранов, М. Гриневич, І. Жилавська, Л. Зазнобіна, Ю. Козаков, А. Новикова, Г. Онкович, С. Пензін, О. Спичкін, Ю. Усов, О. Федоров, І. Челишева, І. Чемерис, О. Шариков та ін. Але незважаючи на значну кількість досліджень, існує необхідність у розкритті практичного аспекту підготовки майбутніх фахівців, адже з огляду на вищезазначене, постає гостра потреба у формуванні медіа-грамотності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, що передбачає готовність до сприйняття та аналізу різного роду інформації, вміння

орієнтуватись у медіа-продукції, використовувати адаптовану для дітей медіа-продукцію у контексті навчання і виховання.

Отже, метою статті є розгляд практичного аспекту проблеми формування медіа-грамотності у майбутніх вихователів ДНЗ.

Дослідження сутності поняття «грамотність» знаходимо у працях Д. Берк, О. Добринської, Г. Ключарьова, Д. Мельник, Є. Огарьова та ін. Різні аспекти даної проблеми знайшли своє відображення в доробках таких вітчизняних і зарубіжних учених, як М. Гриневич, І Жиливська, Л. Зазнобіна, Ю. Козаков, А. Новикова, Г. Онкович, О. Спічкін, Ю. Усов, О. Федоров, І. Чемерис, С. Шумаєва та ін.

У контексті досліджуваної проблеми на її актуальність указує, Н. Чичеріна, яка зазначає, що в умовах сучасної освіти розуміння грамотності, пов'язане з друкованим текстом, вже не може охопити коло тих умінь і навичок, які необхідні для життя в інформаційному суспільстві, тому виникає необхідність виділення нового розуміння грамотності, яке б відповідало вимогам сучасного суспільства [3, с. 88].

Швидкі темпи поширення інформації зумовили появу власної класифікації грамотності на основі взаємодії з медіа. До видів грамотності в інформаційному суспільстві відносять: комп'ютерну, інформаційну, візуальну, цифрову й медіа-грамотність. Підхід до формування багатьох видів грамотності запропонувала група дослідників з Великобританії, США і Австралії, яка має назву Група Нового Лондона (The New London Group). Дослідники виділяють шість основних видів грамотності в сфері комунікації та інформації, які мають вплив на потреби суспільства в комунікації [5; 6]. До таких видів слід віднести: медіа-грамотність, комп'ютерну, візуальну, інформаційну, мережеву і технологічну грамотності.

Попри достатню теоретичну обґрунтованість, сутність терміну «медіа-грамотність» залишається предметом активних наукових дискусій.

Слід зауважити, що більшість дослідників розглядають медіа-грамотність як результат медіа-освіти (В. Гура, А. Короченский, В. Монастирський, С Пензин, Л. Усенко, А. Федоров, J. Pungente, I. Rother, D Suess, C. Worsnop та ін.).

Ми погоджуємося з думкою Н. Чичеріної, яка визначає медіа-грамотність як широку компетенцію, що покликана забезпечити ефективну взаємодію молодих громадян сучасного суспільства з медіа-середовищем на основі критичної автономії. Вона передбачає набуття знань про ЗМІ та розвиток умінь і навичок здійснювати доступ, критично аналізувати, оцінювати й створювати медіа-тексти різних форм [3, с. 102].

У свою чергу, К. Ворноп, визначає медіа-грамотність як рух, спрямований на допомогу людям розуміти, створювати й оцінювати культурну значущість аудіовізуальних і друкованих текстів. Медіа-грамотна людина, якою має можливість стати кожен, здатна аналізувати, оцінювати і друковані, й електронні медіа-тексти [7]. Дослідник підкреслює, що чим більше людина вивчає медіа, тим більше вона медіа-грамотна.

В «Енциклопедії соціальних та гуманітарних наук» під медіа-грамотністю розуміють здатність до сприймання, створення, аналізу, оцінки медіа-текстів, розуміння культурного і політичного контексту функціонування медіа в сучасному світі, кодових і репрезентаційних систем, які використовують медіа; життя такої людини в суспільстві і світі пов'язане з громадянською відповідальністю [4, с. 94].

Відзначимо, що більш широке та повне визначення дефініції «медіа-грамотність» представлено в «Концепції впровадження медіа-освіти в Україні», де зазначено, що медіа-грамотність – складова медіа-культури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіа-засобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіа-джерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [1].

Таким чином, на основі аналізу наукової вітчизняної та зарубіжної літератури можемо визначити сутність поняття «медіа-грамотність вихователя дошкільних навчальних закладів». Під нею ми розуміємо результат систематичної та цілеспрямованої медіа-освіти, який характеризується оволодінням знаннями, уміннями й навичками у сфері мас-медіа, здатністю аналізувати різні типи медіа-текстів з метою їхнього подальшого використання у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів; визначати вплив різних мас-медіа на процес формування світогляду дітей (з урахуванням вікових особливостей); виражати себе (медіа-творчість) і спілкуватися за допомогою медіа.

Згідно з Концепцією впровадження медіа-освіти в Україні (постанова Президії Національної академії педагогічних наук України від 20 травня 2010 р.) під формами впровадження медіа-освіти слід розуміти її здійснення в усіх складових системи безперервної освіти в Україні. Аналіз літератури в сфері медіа-освіти дозволив виділити наукові джерела, в яких представлені способи формування медійних якостей фахівців. Також у зазначеному документі виділяються форми впровадження медіа-освіти в основні системи освіти (дошкільна, шкільна та освіта у ВНЗ). На думку фахівців НАПН України, медіа-освіта у вищій школі передбачає підготовку як фахівців для мас-медіа, так і медіа-педагогів і медіа-психологів. Крім того, медіа-освітні елементи мають увійти до навчальних програм циклу професійно-орієнтованої гуманітарної підготовки з інших спеціальностей у відповідних їм обсягах [1]. Як бачимо, пропозиції є загальними і не містять конкретних рекомендацій.

Загалом можна виділити дві основні форми впровадження медіа-освіти: інтеграційна (встановлення зв'язку між структурними компонентами змісту в межах системи професійної підготовки) та автономна (впровадження окремих форм формування медійних знань). Російські медіа-педагоги О. Федоров та А. Новикова виділяють три

основні шляхи впровадження медіа-освіти в навчальний процес: інтегрований (через традиційні предмети); факультативний (створення мережі гуртків, клубів, секцій тощо); спеціальний (створення спеціальних курсів та спецкурсів) [2, с. 149–158].

У контексті нашого дослідження було виокремлено такі форми впровадження медіа-освіти в процес фахової підготовки майбутніх вихователів: інтеграційна (фахові дисципліни, лекції, практичні заняття, семінари, самостійна робота, педагогічна практика, творчі проекти) та автономна (спецкурс, факультатив, медіа-гуртки, секції медіа) (рис. 1.). Стосовно переваги однієї форми над іншою, можемо зазначити, що ці форми можуть одночасно бути впроваджені в процес фахової підготовки майбутніх фахівців з дошкільної освіти. Вивчення змісту основних навчальних дисциплін навчального плану підготовки майбутніх вихователів засвідчило, що багато дисциплін мають на меті вивчення різних аспектів функціонування мас-медіа, тому в їхній зміст можуть включатися окремі теми з медіа-освіти.

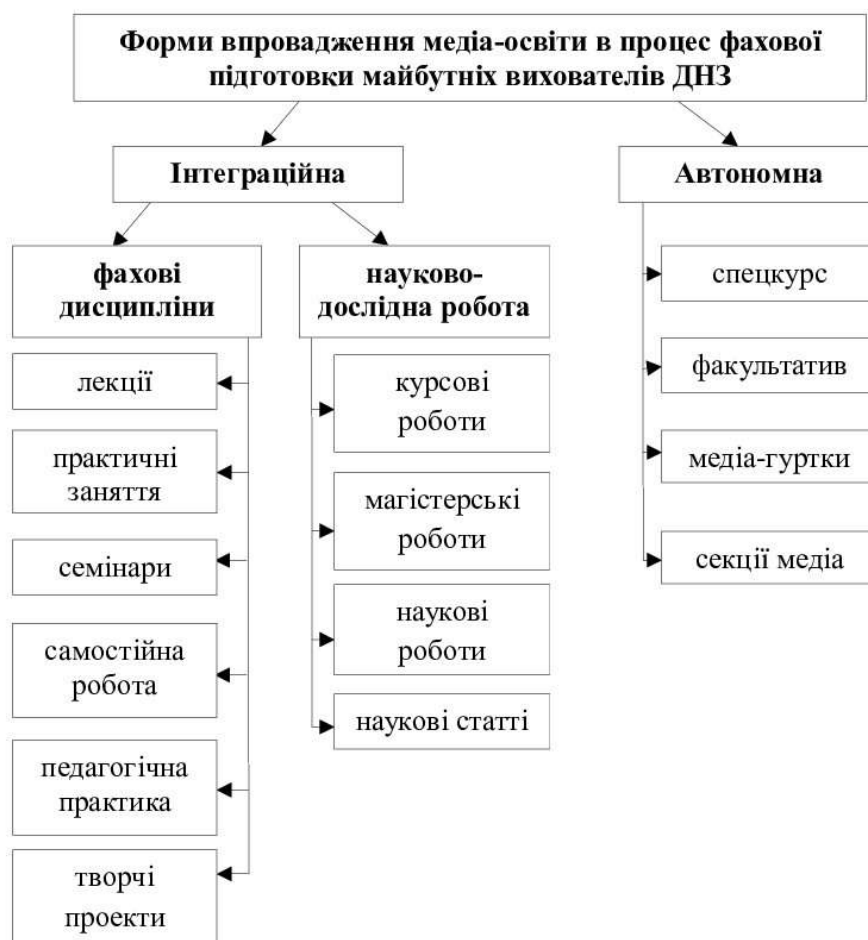

Рис.1. Форми впровадження медіа-освіти в процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ

Розглянемо більш детально інтегроване включення знань про мас-медіа в базові дисципліни навчального плану. На нашу думку, саме ця форма роботи, виступає однією з найвагоміших та найефективніших у процесі формування медіа-грамотності майбутніх вихователів. Аналіз навчальних планів з напрямку підготовки та спеціальності «Дошкільна освіта» дав змогу виокремити дисципліни, які можуть включати в себе вивчення мас-медіа (табл. 1.).

Таблиця 1

Педагогічні дисципліни та тематичний блок з медіа-освіти

1 курс	
Дошкільна педагогіка. Дидактика	Зміст медіа-виховання в контексті дошкільної педагогіки
2 курс	
Педагогіка. Історія педагогіки	Медіа-педагогіка як новий напрям педагогічної освіти
Основи природознавства з методикою викладання	Використання медіа-освітніх технологій в процесі ознайомлення дітей з явищами природи
Практика у групах раннього віку (навчальна)	Аналіз сучасного стану використання засобів медіа-освіти у навчально-виховному процесі ДНЗ
Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти	Використання мас-медіа у процесі фізичного виховання та валеологічної освіти дошкільників
Теорія і методика математичної освіти та економічного виховання	Особливості використання засобів медіа-освіти на заняттях з економічного виховання дітей дошкільного віку
3 курс	
Теорія і методика розв'язання професійно-педагогічних задач	Розв'язання медіа-освітніх проблем в контексті професійної діяльності
Методика роботи ДОЗ з сім'єю	Вплив мас-медіа на виховний потенціал сім'ї
Інтеграційні засади дошкільної освіти або Методика та технології дошкільної освіти	Інтеграція медіа-освітніх технологій у навчально-виховний процес ДНЗ
Педагогічна практика у дитячих оздоровчих таборих	Організація дозвілля дітей за допомогою засобів медіа-освіти
Теорія і методика художньо-естетичного розвитку дошкільника	Висвітлення питань художньо-естетичного циклу у мас-медіа
4 курс	
Менеджмент в системі дошкільної освіти	Медіа-грамотність вихователя як умова його конкурентоспроможності
Колективна творчість дітей або Керівництво ігровою діяльністю	Роль мас-медіа в організації колективної творчості дітей та в керівництві ігровою діяльністю
Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям	Форми та методи медіа-освіти щодо ознайомлення дітей з суспільним довкіллям
Педагогіка. Основи педагогічної майстерності	Медіа-творчість у майбутній професійній діяльності

5 – 6 курс (магістри, спеціалісти)	
Дошкільна освіта в Україні та за кордоном: порівняльний аналіз	Медіа-освіта в Україні та за кордоном: порівняльний аналіз
Актуальні проблеми дошкільної освіти	Деструктивний медіа-інформаційний вплив на дітей дошкільного віку
Управління педагогічними системами. Організація і керівництво ДНЗ	Використання комп'ютерних технологій в організації та керівництві ДНЗ
Дидактико-методичний аспект викладання дисциплін галузі «Дошкільна освіта»	Сучасні форми впровадження медіа-освіти в процес фахової освіти майбутніх вихователів
Теорія і методика викладання дошкільної педагогіки	Моделювання навчальних занять з дошкільної педагогіки з використанням інформаційних технологій навчання у ВНЗ

Серед методів впровадження медіа-освіти в процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ нами було обрано інтерактивні, а саме: тренінги, модерації, програмне навчання, метод кейсів (аналіз практичних ситуацій), ділові та рольові ігри, дискусії (діалог, групові й колективні дискусії, обговорення медіа-текстів, аналіз ситуацій тощо), метод креативного розв'язання проблеми, метод проектів.

На нашу думку, саме ці методи та форми передбачають активну взаємодію між учасниками освітнього процесу, роботу з досвідом аудиторії, зокрема з досвідом взаємодії з мас-медіа, що сприяє формуванню професійних якостей фахівця та основних компонентів його медіа-грамотності.

Отже, на основі вищезазначеного можна зробити висновок, що медіа-грамотність фахівців з дошкільної освіти є однією з його базових компетенцій в структурі професійної підготовки. Розвиток медіа-грамотності майбутніх вихователів сприятиме підвищенню якості роботи в ДНЗ. Тому питання формування медіа-грамотності фахівців залишається пріоритетним у сфері вдосконалення фахової підготовки майбутніх вихователів.

Список використаної літератури

- 1. Концепція** впровадження медіаосвіти в Україні. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua/material/konceptsiyavprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>.
- Федоров А. В.** Основные теоретические концепции медиа образования / А. В. Федоров, А. А. Новикова // Вестник Российского государственного гуманитарного фонда. – 2002. – № 1. – С. 149–158.
- Чичерина Н. В.** Концепция формирования медиаграмотности у студентов языковых факультетов на основе иноязычных медиатекстов: дис. ... доктор пед. наук. : спец. 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (иностраный язык, уровень профессионального образования) / Наталия Васильевна Чичерина. – Санкт-Петербург, 2008. – 474 с.
- International encyclopedia of the social & behavioral sciences.** Vol. 14 / Eds. N.J. Smelser, P. V. Baltes. –

Oxford, 2001. – p. 94. **5. The New London Group.** A pedagogy of multiliteracies: designing social futures I The New London Group II Harvard Educational Review.– 1996. – № 66(1). – P. 60 – 92. **6. Tyner K.** Literacy in a digital world: teaching and learning in the age of information / K. Tyner. – Mahwah, NJ, London : Lawrence Erlbaum, 1998. – 291 p. **7. Worsnop C.** Screening images : ideas for media education. – Mississauga, Ontario: Wright Communications, 1999. – 180 p.

Кравчишина О. О. Формування медіа-грамотності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: практичний аспект

У статті розкрито сутність терміну «медіа-грамотність» та визначено поняття «медіа-грамотність вихователів дошкільних навчальних закладів». Схарактеризовано форми впровадження медіа-освіти в процес фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, серед яких: інтеграційна (фахові дисципліни, лекції, практичні заняття, семінари, самостійна робота, педагогічна практика, творчі проекти) та автономна (спецкурс, факультатив, медіа-гуртки, секції медіа). Розглянуто інтегроване включення знань про мас-медіа в базові дисципліни навчального плану. Визначено інтерактивні методи впровадження медіа-освіти в процес фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

Ключові слова: медіа-освіта, медіа-грамотність, форми та методи впровадження медіа-освіти.

Кравчишина Е. А. Формирование медиаграмотности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений: практический аспект

В статье раскрыта сущность термина «медиаграмотность» и определено понятие «медиаграмотность воспитателей дошкольных учебных заведений». Охарактеризованы формы внедрения медиаобразования в процесс профессиональной подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, среди которых: интеграционная (профессиональные дисциплины, лекции, практические занятия, семинары, самостоятельная работа, педагогическая практика, творческие проекты) и автономная (спецкурс, факультатив, медиа-кружки, секции медиа). Рассмотрено интегрированное включений знаний о средствах медиа в базовые дисциплины учебного плана. Определены интерактивные методы внедрения медиаобразования в процесс профессиональной подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений

Ключевые слова: медиаобразование, медиаграмотность, формы и методы внедрения медиаобразования.

Kravchishina O. Formation of Media Literacy of Future Teachers of Preschool Educational Institutions: the Practical Aspect

The article reveals the essence of the term „media literacy” and defined the concept of „media literacy tutors pre-school educational institutions”. We

characterize the form of introduction of media education in the process of professional training of future teachers of preschool educational institutions, among which are: integration (professional disciplines, lectures, workshops, seminars, independent work, pedagogical practice, creative projects) and autonomous (special course, elective, media circles, sections media). Considered integrated inclusion of knowledge about the media facilities in the basic disciplines of the curriculum. Determined interactive methods of introduction of media education in the process of professional training of future teachers of preschool educational institutions, namely: training, moderation, training software, case method (analysis of practical situations), business and role-playing, discussions (dialogue, group and collective discussions, media debate text analysis situations, etc.), a method of creative solutions problems projects method.

Key words: media education, media literacy, forms and methods of integration of the media.

Стаття надійшла до редакції 21.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Докучасва В. В.

УДК 378.147:159.9 – 057.87(043.3)

В. Г. Муромець

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ
ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ
МАГІСТРАТУРИ: У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

В умовах посиленої інтенсифікації інформаційно-комунікаційного простору і стрімких соціально-економічних змін, викликаних процесами європейської інтеграції, порушують актуальність проблеми якісної підготовки майбутніх фахівців із розширеним компетентнісним полем. Процес професійної підготовки майбутніх управлінців у закладах вищої освіти на основі компетентнісного підходу вимагає поступового запровадження європейських норм і освітніх стандартів до змісту вищої освіти, якісне оновлення навчальних програм для формування і розвитку загальних компетентностей у контексті посилення конкурентно-спроможного фахівця на вітчизняному і європейському ринку праці.

Сучасні українські та російські дослідники, міжнародні організації інтенсивно розвивають ідеї запровадження компетентнісного підходу в освіті, оскільки компетентність набуває статусу особливої реальності, важливою як у сфері професійної освіти, так і в практичній діяльності. Проте, вивчення практики роботи вищих навчальних закладів України свідчить про відбувається переосмисленні у галузі філософії освіти,